

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛ شبکه های توجه گرافی (Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین مقاله نویسی IEEE و ISI ویژه فنی و مهندسی

تمرکززدایی از نظام برنامه درسی با استقرار سیستم مدیریت دانش در سازمان آموزش و پرورش

جمال معمر حور^۱ و عادل علی پور^۲

کلید واژه‌ها: تمرکززدایی، برنامه درسی، مدیریت دانش

مقدمه

بحث درباره‌ی تمرکزگرایی و تمرکززدایی^۳ در تاریخ مطالعات برنامه‌ی درسی^۴، همواره یکی از موضوعات چالش‌برانگیز بوده و هست. اگرچه متخصصان بر این باورند که مفهوم تمرکز و عدم تمرکز در قلمروهای سیاسی، اداری، سازمانی و... به طور مطلق موجودیت نمی‌یابد و این دو مفهوم را باید در قالب یک پیوستار مطمح نظر قرارداد، با وجود این، طرفداران تمرکزگرایی در دفاع از مواضع خویش، ادله‌ی ارائه می‌دهند که ملاحظه آن‌ها، مبین اهمیت توجه به هر دو نگرش در حوزه‌های متفاوت به ویژه در قلمرو برنامه‌ی درسی، بر حسب نیازها و اقتضائات زمانی و مکانی است. بنابراین، به دلیل اهمیت هر دو نگرش، منطقی است که مناسبت با شرایط و مقتضیات، وزنه‌های توجه به هر یک از این نگرش‌ها سبک‌تر، سنگین‌تر یا هم تراز شود (جاویدی و کلاته جعفرآبادی، ۱۳۸۶).

در این مقاله با توجه به هدف اصلی آن، که تمرکززدایی از برنامه درسی از نظام برنامه درسی است، ابتدا برخی دلایل در خصوص اهمیت و ضرورت تمرکززدایی از نظام آموزش و پرورش مطرح می‌شود و سپس الگوی تمرکززدایی از نظام برنامه‌ی درسی با توجه به استقرار سیستم مدیریت دانش در آموزش و پرورش مورد بررسی قرار می‌گیرد.

نظام آموزش و پرورش ایران به طور اعم و نظام برنامه‌ریزی درسی به طور اخص، به شیوه‌ی تصمیم‌گیری متمرکز اداره می‌شود. از این رو، برنامه‌های درسی به صورت کاملاً از پیش تعریف‌شده و به شکل کتاب درسی، امکان هر گونه دخل و تصرف را از معلم و دانش‌آموز سلب می‌کند (مهر محمدی، ۱۳۸۱). موضوع تمرکززدایی از نظام برنامه‌ریزی درسی در چند سال اخیر در نظام آموزش و پرورش ایران از سوی متخصصان مطرح و توجه دست اندرکاران و مسئولان تعلیم و تربیت را به خود جلب کرده است. تمرکززدایی، پاسخی منطقی به وضعیت و چالش‌های امروز است، زیرا تمرکززدایی مشارکت همه‌جانبه‌ی افراد را در تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی درباره‌ی سرنوشت خود ایجاب می‌کند (جاویدی و کلاته جعفرآبادی، ۱۳۸۶).

تمرکززدایی به عنوان یکی از راه‌حل‌های مواجه با مشکلات کنونی در نظام‌های آموزشی مورد توجه مسئولان آموزش و پرورش بوده و در تمرکززدایی از نظام آموزشی، توجه به انواع عدم تمرکز یک ضرورت است. برمن و همکاران^۵ (۲۰۰۲) انواع عدم تمرکز آموزشی را شامل عدم تمرکز مالی، عدم تمرکز مدیریتی و عدم تمرکز برنامه‌ای می‌دانند (گویا و قدکساز خسروشاهی، ۱۳۸۶). در حوزه‌ی برنامه‌ریزی درسی، انتقال قدرت از سطح متخصصان موضوعی برنامه‌ریزان درسی و مدیران تحقیق‌های متمرکز در دفاتر مرکزی برنامه‌ریزی درسی، به مفهوم تمرکززدایی است (سلسبیلی، ۱۳۸۶).

نرمن فرنیس^۶ (۲۰۰۵) هشت نوع عدم تمرکز را به سه دسته کلی تقسیم کرده است: (۱) عدم تمرکز اقتصادی^۱ (۲) عدم تمرکز اداری^۲ (۳) عدم تمرکز سیاسی^۳ (حقیقی، ۱۳۹۱).

^۱ نویسنده مسؤل، کارشناس ارشد تحقیقات آموزشی و مدرس دانشگاه پیام نور اردبیل (jamal.moammer@gmail.com)

^۲ دانشجوی دکتری برنامه درسی، دانشگاه خوارزمی تهران (Adel.alipoor0103@gmail.com)

^۳ . Decentralization

^۴ . Curriculum Studies

^۵ . Behrman et al

^۶ .N.Furness

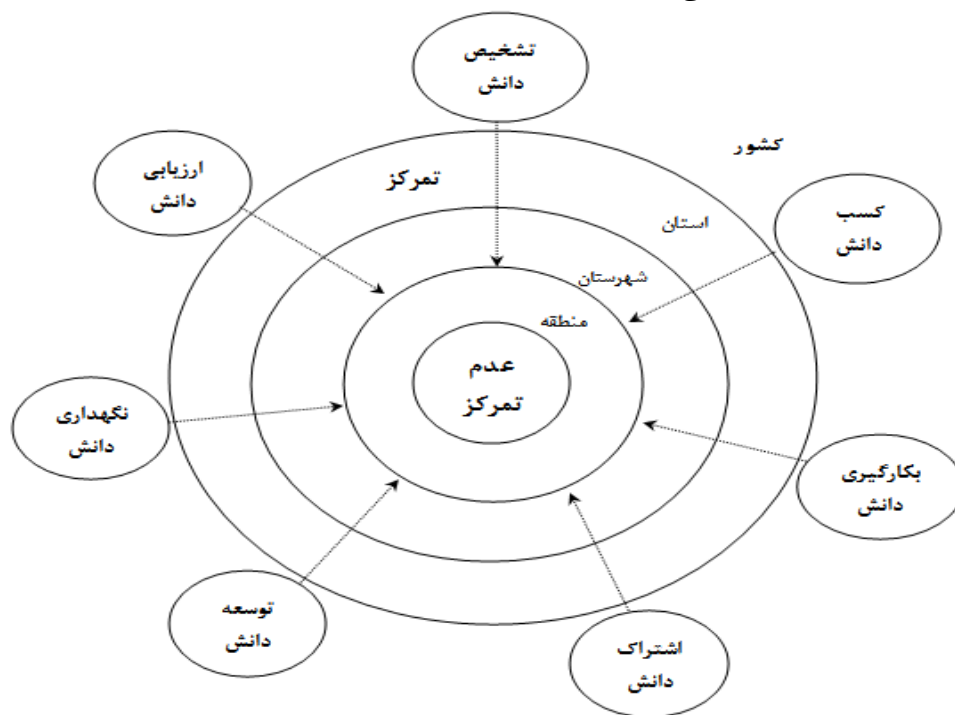
انواع عدم تمرکز

۱-عدم تمرکز صنعتی	عدم تمرکز اقتصادی
۲-عدم تمرکز برتامه‌ریزی	
۱-عدم تمرکز داخلی (سازماتی)	عدم تمرکز اداری
۲-عدم تمرکز جغرافیایی	
۳-عدم تمرکز فنی-تخصصی	
۱-عدم تمرکز قانون‌گذاری	عدم تمرکز سیاسی
۲-دموکراسی صنعتی	
۳-اشتراک مساعی مردم	

پاراداشی^۴ (۲۰۰۷) اختیار را به سه طبقه تقسیم‌بندی نموده که عبارت‌اند از:

الف) اختیار بر مبنای دانش، ب) اختیار بر اساس وضعیت فرد، ج) اختیار بر اساس قانون (پاراداشی، ۲۰۰۷).

برای این که بتوان حساب‌شده و دقیق از نظام برنامه درسی در آموزش و پرورش تمرکززدایی انجام گیرد. با استفاده از سیستم مدیریت دانش می‌توان قابلیت سازمان‌هایی که پذیرش تمرکززدایی را دارند، سنجید و از این طریق در جهت تمرکززدایی گام برداشت. کوزمین^۵ مدیریت دانش را فرایند جذب و اخذ دانش حرفه‌ای به وسیله متخصصان، کارشناسان و افراد حرفه‌ای در سازمان می‌داند که نتایج آن موجب می‌شود تا این گروه از قدرت، اعتبار و استقلال در مقابل سازمان برخوردار گردند و دانش خود را در برابر ما به ازای مناسبی در اختیار مدیریت قرار دهند (شاه قلیان، ۱۳۸۵).

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش

- 1 . Decentralization of economic
- 2 . Administrative decentralization
- 3 . Political decentralization
- 4 . Pardeshi
- 5 . Koozmin

بحث و نتیجه‌گیری

در این مقاله سعی شده است با ترسیم مدل مفهومی جایگاه تمرکززدایی را در میزان استقرار سیستم مدیریت دانش در مراکز سازمانی آموزش و پرورش نشان داد. مدیریت دانش سیستمی است که دانش را تشخیص داده و سپس برای از بین بردن فاصله تشخیص داده‌شده، دانش را کسب نموده و بعد آن را در سازمان به کار می‌گیرد و در سازمان با استفاده از نقش فرهنگ و فناوری سازمانی، دانش را به اشتراک گذاشته و توسعه داده و از آن محافظت و نگهداری می‌کند و به دنبال آن برای این که دانش سازمانی فرسوده نشود باید دانش را به موقع ارزیابی کرده و در جهت رفع مشکلات مراحل سیستم مدیریت دانش گام برداشت. به این ترتیب سازمانی که بتواند این سیستم را در خود احیاء نماید، بدون تردید باید آن را سازمانی تلقی کرد که می‌تواند طراحی و تدوین برنامه درسی را در دست گیرد. چرا که زمانی در سازمان سیستم مدیریت دانش استقرار می‌یابد که سازمان در اکثر حوزه‌های خویش متخصص و توانا باشد. برای سنجش سیستم مدیریت دانش در سازمان آموزش و پرورش می‌توان از ابزارهای گوناگونی بهره برد تا مشخص شود کدام استان و حتی در مراحل بعدی شهرستان‌ها توانایی به دست گرفتن طراحی برنامه‌های درسی خویش را دارا می‌باشند. معمر و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی در آموزش و پرورش استان اردبیل این موضوع را به صورت میدانی بررسی کرده‌اند و به این نتیجه دست یافتند که سیستم مدیریت دانش در سازمان آموزش و پرورش استان اردبیل استقرار نیافته است. بنابراین زمانی می‌توان از نظام برنامه درسی در سازمان آموزش و پرورش کشور تمرکززدایی انجام داد که پیاده‌سازی دانش در مراکز آموزش و پرورش استان‌ها صورت گرفته باشد. در غیر این، تمرکززدایی شاید باعث برهم زدن سیستم نظام برنامه درسی در آموزش و پرورش کشور باشد. در کل هدف از ارائه این مقاله این بود که بدون بررسی زیرساخت‌ها نمی‌توان تصمیم به تمرکززدایی از نظام برنامه‌ی درسی گرفت، برای این که با اطمینان بیشتری اقدام به تمرکززدایی کرد، که قبل آن با بررسی سیستم مدیریت دانش در سازمان‌ها، سازمانی که توانایی تشخیص دانش، کسب دانش، به‌کارگیری دانش، اشتراک دانش، توسعه دانش، نگهداری دانش و ارزیابی دانش را دارد، پس توانایی به دست گرفتن طراحی برنامه‌ی درسی خویش را دارا می‌باشد. مطمئناً اگر سازمانی نتواند دانش خویش را تولید و کسب کند و یا آن را ذخیره و ارزیابی نماید توانایی به دست گرفتن طراحی برنامه‌ی درسی خویش را ندارند. پس برای این که بتوان از نظام برنامه درسی تمرکززدایی انجام داد باید در پی استقرار سیستم مدیریت دانش در مراکز استان‌ها برآمد.

منابع

- جاویدی کلاته جعفرآبادی، طاهره (۱۳۸۶). الگوی برنامه‌ی درسی مذاکره‌ای، ره‌یافتی نو برای تمرکززدایی از آموزش متوسطه، *فصلنامه مطالعات برنامه درسی*، ۱(۴)، ۸۵-۱۰۲.
- حقیقی، مسعود (۱۳۹۱). نقش تمرکززدایی و تفویض اختیار در سازمان آموزش و پرورش، *فصلنامه تحقیقات آموزشی*، ۳(۳)، ۷۴-۵۷.
- سلسبیلی، نادر (۱۳۸۶). گذار نظام برنامه‌ریزی درسی ایران به سمت عدم تمرکز در طراحی و تدوین برنامه درسی با تأکید بر برنامه‌ریزی مبتنی بر مدرسه، *فصلنامه مطالعات برنامه درسی*، ۱(۴)، ۶۸-۸۹.
- شاه قلیان، کیوان (۱۳۸۵). طراحی الگوی ارزیابی سطح مدیریت دانش در سازمان‌های صنعتی ایران، رساله دکتری مدیریت صنعتی، تهران: دانشکده مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات.
- گویا، زهرا و قدکساز خسروشاهی، لیلا (۱۳۸۶). تبیین جدیدی برای تمرکز و عدم تمرکز در ایران، *فصلنامه مطالعات برنامه درسی*، ۱(۴)، ۲۸-۱۷.
- معمرحور، جمال. ستاری، صدرالدین. کاظمی، اسماعیل. سلامت آذر، رحیم و علی پور، عادل (۱۳۹۲). امکان‌سنجی استقرار سیستم مدیریت دانش در سازمان آموزش و پرورش استان اردبیل، *فصلنامه نوآوری‌های مدیریت آموزشی*، ۸(۳)، ۹۳-۱۰۶.
- مهر محمدی، محمود (۱۳۸۱). *برنامه‌ی درسی: نظرگاه‌ها، رویکردها و چشم‌اندازها*. تهران: به نشر.
- Pardeshi., P. C. (2007). *Organization and Management*, Publication: Nirali Prakashan, Pune, p. 117.

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

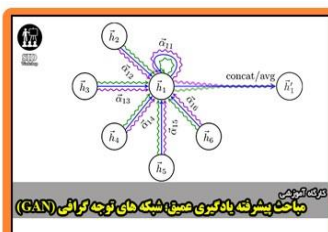

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛ شبکه های توجه گرافی (Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین مقاله نویسی IEEE و ISI ویژه فنی و مهندسی